

והיה ברכה

(1) ספר בראשית פרק יב

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַבְרָם לֵךְ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וּמִמּוֹלֶדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אָרָאָךְ: (ב) וְאַעֲשֶׂה לְגוֹי גָדוֹל וְאַבְרָמָךְ וְאַגְדִּלְהָ שְׂמֵךְ וְהָיָה בְרָכָה.

רש"י על בראשית פרק יב פסוק ב

והיה ברכה - הברכות נתונות בידך עד עכשיו היו בידי ברכתי לאדם ונח ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ.

(7) מדרש רבה בראשית פרשה יב פסקה ט

מר רבי יהושע בן קרחה בהבראם באברהם בזכותו של אברהם רבי עזריה אמר על הדא דרבי יהושע בן קרחה (נחמיה ט) אתה הוא ה' לבדך אתה עשית וגו' וכל אשר בהם כל האונקים הזה בשביל מה בשביל אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם.

(1) ספר תהילים פרק פט

(ג) פי אַמְרַתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שְׁמַיִם תִּכְנֶן אֲמוֹנֶתְךָ בָהֶם.

ספר צמח צדיק - פרשת לך לך

היה ברכה (יב, ב). פירש רש"י בך חותמין. אפשר לפרש על דרך שאמרו חז"ל (רש"י א' א) מתחלה עלה במחשבה לבראה במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, דלשון הקדים מדת הרחמים צריך ביאור:

אמנם י"ל הכוונה כי באמת השרש ומחשבה הקדומה היה החסד, על דרך עולם חסד יבנה (תהלים פט, ג), וגם מדת הדין הוא בתכליתו חסד, כי עיקר מדת הדין לצרף הבריות שיבואו לתכלית השלימות שלא לאכול נהמא דכסיפא, ומחמת חסרון וקוצר דעת הנבראים הוכרח להלביש החסד במדת הדין, כענין הרופא מומחה שנותן סממנים מרים להחולה כדי להקימו מחליו הקשה:

ולכן אברהם אבינו ע"ה אף על פי שהיה מדתו חסד, נאזר בגבורה במלחמת הד' מלכים לרדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק (יד, טו), פירוש שחבו במה שעמדו בשמאל לדמשק שהוא דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים (יומא כז ע"ב), וכוונתו היה גם כן אל ראשית המחשבה שהוא חסד כדי שילכו בדרך טובים. ולכן לפעמים הצדיקים נוטריין ונוקמין מן המעוררים עליהם, שלא יהיה ח"ו קטרוג שגורמים שמקלקלים דרכם בקודש, ולכן לפעמים הולך גם כן לארץ אחרת כמו שכתוב באברהם אבינו ע"ה (יא, לא) ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען, שיוכל לעבוד עבודתו כראוי, ולכן הר"ת מן ארצה כנען הוא כ"א גימ' שם אהי"ה, וס"ת אר"ץ כנע'ן הצ' והנו"ן פשוטים גימ' כמנין תפאר"ת מלכו"ת עה"כ וכ"ב אותיות התורה, שעל ידי כ"ב אותיות התורה היה עבודת אברהם אבינו ע"ה לייחד תפארת ומלכות:

והיה ברכה. הכלל י"ה רמז על השם יתברך ו"ה על ישראל ועד אברהם לא היה שיעורר השפע מלמעלה והיה השפע מן ה' לבדו נמצא השם י"ה קודם ו"ה משבא אברהם והיה התעוררות השפע מלמטה נמצא ו"ה קודם י"ה. וזהו והי"ה ברכה. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה מב) והיה הוא שמחה, כלומר ו"ה קודם י"ה נרמז על התעוררות התחתון:

הכתב והקבלה על בראשית פרק יב פסוק ב

והיה ברכה. ושני המתרגמים אונקלוס ויב"ע תרגמו והיה ברכה ותהי מברך, כונתם כמו שבכמה מקומות משמש בשם המקרה במקום תאר כמו ואני תפלה. בהיותו במערה תפלה, ועולתה קפצה פיה, שלהמדרשים הם חסרים, איש תפלה. איש עולתה, ובאמת א"צ לזה. שהמקרה המתדבקת ומתעצמת עם עצם נושאה עד שלא תפרד ממנו בשום פעם אז גוברת עליו בענין גם בשם, וטעם אני תפלה. כ"כ אני דבוק בתפלה עד שכל הקנאים הפוגעים בי אינם מזיזים אותי ממקומי ומעניני לבלי התפלל. ומצד זה ההתעצמות תאר א"ע בשם תפלה במקום תאר מתפלל, לתדירות תפלתו, ועל כוונה זו אמרו רבותינו הקב"ה נקרא משפט לא שופט (עמ"ש בעיון תפלה, המלך המשפט, ובראשית ד' ז' חטאת רובץ) כן אמר כאן ברכה במקום מברך. להורות שהברכה תתדבק ותתעצם כך עד שלא תפרד ממך בשום פעם: